

پاسخ به چند ابهام مهم درباره «ظهنویسی چک»

ظهنویسی به معنای پشت‌نویسی است و این ظهنویسی با اهداف مختلف صورت می‌گیرد که می‌توان به ظهنویسی به قصد انتقال، وکالت یا ضمانت یاد کرد. هرکدام از این موارد با دیگری متفاوت است و شرایط خاص خود را دارد.

ظهنویسی به معنای پشت‌نویسی است و این ظهنویسی با اهداف مختلف صورت می‌گیرد که می‌توان به ظهنویسی به قصد انتقال، وکالت یا ضمانت یاد کرد. هرکدام از این موارد با دیگری متفاوت است و شرایط خاص خود را دارد.

به گزارش «تابناک» ظهنویسی انواع مختلفی دارد و به نیت‌های مختلف انجام می‌شود. غالباً پشت‌نویسی یک چک با هدف انتقال انجام می‌شود یعنی امتیازات یک چک با پشت‌نویسی به فردی دیگر منتقل می‌شود، اما موارد دیگری هم وجود دارد که پشت‌نویسی با آن اهداف انجام می‌شود؛ یکی از آن موارد ضمانت است. یعنی وقتی که در یک معامله به ضامن احتیاج باشد فردی ظهر چک را امضا و ضمانت می‌کند که در صورت عدم پرداخت وجه چک از سوی صادرکننده آن، شخص پرداخت امضاکننده ظهر، پرداخت مبلغ چک را بر عهده می‌گیرد.

وقتی ضامن ظهر چک را امضا می‌کند دیگر هیچ امتیازی به فرد دیگر منتقل نمی‌شود. بیشتر اوقات این ظهنویسی زمانی انجام می‌شود که اعتبار صادرکننده چک برای دارنده آن مورد تأیید نباشد و دارنده برای حصول اطمینان، تقاضا کند شخص ثالثی به عنوان ضامن ظهر چک را امضا کند. اما آن چه افراد بیشتر با آن آشنا هستند همان ظهنویسی به منظور انتقال است. وقتی یک فقره چک در وجه شخص خاصی نوشته شود برای انتقال آن، دارنده باید حتماً پشت چک را ظهنویسی کند. به عبارت دیگر اگر سندی در وجه دیگری صادر شده باشد دارنده به صرف دو فقره امضا در ظهرچک آن را به دیگری منتقل می‌کند.

یکی از سوالاتی که برای عموم پیش می‌آید این است که افراد برای انتقال یک چک فقط باید آن را امضا کنند یا اینکه نوشتن نام هم ضرورت دارد. در پاسخ به این ابهام باید گفت برای انتقال چک فقط امضا کافی است و لحاظ شدن نام دارنده در پشت چک هیچ ضرورتی ندارد. همین که امضای شخصی در پشت چک باشد نشان می‌دهد که وی دارنده چک بوده و چک به او منتقل شده است.

مطلب مهم دیگر این است که ظهنویسی ظهور در انتقال دارد یا ضمانت؟ در پاسخ این ابهام هم باید خاطر نشان کرد ضامن فقط با کسی مسئولیت دارد که از او ضمانت نموده است، ولی ظهر نویس‌ها در برابر دارنده سند تجاری مستقلاً مسئولیت تضامنی دارند علاوه بر این، احکام شکلی ناظر بر دعوای علیه ظهنویس با دعوای علیه ضامن تفاوت‌هایی دارد.

برای مثال برای بهره بردن دارنده برات از مسئولیت تضامنی ظهنویسان، باید ظرف یک سال از تاریخ اعتراض عدم تأدیه، علیه ظهنویسان اقامه دعوا نماید وگرنه دعوای او مسموع نخواهد بود اما در خصوص ضامن، با توجه به رای وحدت رویه شماره ۵۹۷ مورخ ۱۳۷۴/۰۲/۱۲: «مهلت یک سال مقرر در ماده ۲۸۶ قانون تجارت، جهت استفاده از حقی که ماده ۲۴۹ این قانون برای دارنده برات یا سفته منظور نموده، در مورد «ظهنویس» به معنای مصطلح کلمه بوده و ناظر به شخصی که ظهر سفته را به عنوان «ضامن» امضاء نموده است نمی‌باشد؛ بنابراین تعیین اثر امضای ظهر چک و تعیین مدلول آن از جانب دادگاه در تعیین حقوق طرفین دعوا مهم خواهد بود. اکثر دادرسان قضایی و حقوقدانان بر این اعتقاد هستند که ظهنویسی ظهور در انتقال دارد نه ضمانت

نظر اداره کل حقوقی قوه قضائیه درباره فرق ظهنویس با ضامن

ظهنویس و ضامن دو شخص مستقل و جدا از هم می‌باشند؛ ظهنویس شخصی است که سفته در وجه او صادر شده و یا به او انتقال یافته و او با ظهنویسی آن را به دیگری منتقل نموده است در صورت تحقق شرایط مذکور در قانون تجارت، ظهنویس مورد بحث همراه با صادرکننده سفته و سایر ظهنویسان در مقابل دارنده سفته مسئولیت تضامنی دارد، اما ضامن شخص ثالثی است (غیر از صادرکننده و دارنده) که پرداخت وجه سفته را ضمانت کرده است ضامن مسئولیت تضامنی با صادرکننده و ظهنویسان را ندارد بلکه فقط با کسی که از او ضمانت کرده مسئولیت تضامنی دارد بنابراین فرض اینکه یک نفر هم ظهنویس باشد و هم ضامن قانوناً ممکن نیست. آیا پشت‌نویسی و انتقال چک بر اساس قانون جدید ممنوع شده است؟

بر اساس تبصره ۱ ماده ۲۱ مکرر قانون چک، ظهر نویسی چک‌های فیزیکی عادی تا تاریخ ۲۰ آذر سال ۱۳۹۹ مجاز بوده،

اما چک های صادره بعد از این تاریخ قابلیت پشت نویسی و انتقال فیزیکی را ندارند و انتقال چک صرفا پس از ثبت در سامانه بانک مرکزی به نام دارنده جدید امکان پذیر است. صدور چک در وجه حامل نیز از تاریخ یاد امکان پذیر نیست. ظهروپسی فیزیکی و یا سیستمی چک های تضمینی از هم اکنون بر اساس دستورالعمل بانک مرکزی ممنوع می باشد.